

Ordet skaber hvad det nævner

Foreningen for Palliativ Indsats
11. nationale kongres 12.-13. juni 2025

Trinity Hotel & Konferencenter,
Gl. Færgevej 30, 7000 Fredericia

livskvalitet

dødelig sygdom accept

døende og bekræftelse af den syges værdi som menneske

sjælesorg

Find programmet på
<https://trinity.nemtilmeld.dk/301/>
hvor du også kan tilmelde dig.

Kære deltager

Det er en fornøjelse at kunne invitere til Foreningen for Palliativ Indsats 11. nationale kongres den 12.-13. juni 2025, som har temaet "Ordet skaber, hvad det nævner"

Temaet er: Ordet skaber, hvad det nævner. Sådan sagde Grundtvig, og det er godt sagt. For det er sandt for os alle sammen, at vi er dybt afhængige af de ord, vi bliver mødt af. Allerede det lille barn, som ikke selv har et verbalt sprog, bliver formet og skabt af de ord det bliver mødt af. Men det gælder også de ord, vi bruger om patienter og pårørende. Ord som udadreagerende, sengeflygtig, grådlabil, splitting, symbiotisk, delirøs eller deprimeret kalder både på bestemte følelser og handlinger hos den professionelle. At sige "Hun tabte kampen mod kræft" placerer umærkeligt skylden hos den enkelte. Taler vi om værdighed som en egenskab hos patienten eller som noget, vi kan give eller tage? Det er på ingen måde lige meget, hvordan vi beskriver og benævner de mennesker, vi har i vores hænder og det, der møder os i livet.

Kongressen sætter fokus på sprogets betydning for den palliative indsats.

Velkommen til en spændende og udfordrende kongres

Ole Raakjær, formand for Foreningen for Palliativ Indsats

Sted: Trinity Hotel og Conferencecenter, Gl. Færgevej 30, Snoghøj, 7000 Fredericia, tlf. 8227 1717

Tilmelding og betaling: Fra 1.12.2024 på <https://trinity.nemtilmeld.dk/301/>

Tilmelding er bindende og først gyldig, når det fulde beløb er betalt.

For yderlige informationer/spørgsmål til arrangementet:

Ole Raakjær, or@km.dk, tlf. 3133 2355

Pris	Medlemmer af Foreningen for Palliativ Indsats	Ikke medlemmer af Foreningen for Palliativ Indsats
Konference inkl. overnatning i enkeltværelse	4900,-	5200,-
Konference inkl. overnatning i delt dobbeltværelse	4700,-	5000,-
Konference uden overnatning	3200,-	3400,-
Dagmøde 12. juni inkl. middag	2000,-	2200,-
Dagmøde 12. juni ekskl. middag	1200,-	1400,-
Dagmøde 13. juni	1000,-	1200,-

Ved afbestilling inden 17. april 2025 refunderes betalingen

Ved afbestilling mellem 18. april og 29. maj 2025 refunderes 25% af betalingen

Ved afbestilling efter 29. maj 2025 refunderes betalingen ikke.

Torsdag den 12. juni 2025 "Ordet skaber, hvad det nævner"

Tid	Indhold	Oplægsholder
9.30 – 10.00	Ankomst, registrering, og kaffe	
10 – 10.15	Velkomst og åbning af kongressen	Ole Raakjær , formand, Foreningen for Palliativ Indsats
10.15 – 11.15	"Kærlighed i professionelle relationer" v. Anne Marie Pahuus, filosof og prodekan for forskning, Aarhus Universitet	Omsorg, opmærksomhed og nærvær er bærende, ikke kun i relationer, hvor den ene er afhængig af den andens støtte og hjælp, men også i relationer, hvor man er mere lige. I oplægget dykker vi ned i spørgsmålet om, hvorvidt professionalismismen ryger ud, når kærligheden går ind i arbejdet? Hvordan ser det ud med nærheden i en tid, hvor tiden med menneskelige møder er knap, og der skal ydes en specialiseret og professionel indsats for alle på lige vilkår? Hvilken slags kærlighed kan være et svar på en omsorgskrise?
11.25- 12.45	"Sproget og uligheden i sundhed" v. Kristian Larsen, Professor i pædagogik, profession og sundhed, Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet og forskningsleder ved Center for Sundhedsfaglig forskning (UCSF)	'Og har du sproget så skal du få!' Det er godt at have penge – også i det danske sundhedsvæsen. Men det er endnu bedre, at du kan begå dig sprogligt i sundhedsfeltet. Kristian Larsen har sammen med Professor Morten Sodemann skrevet bogen: 'Ulighedens drejebog. Sådan virker social ulighed i sundhed' (2024) Her henviser de til fire forskellige patienttyper, som har meget forskellige kulturelle og sociale ressourcer, og det har stor betydning for, hvordan de navigerer og håndteres i sundhedsvæsenet. Sproget er formet og formende og sprogmagt former sundhedsfeltet. Når lægen og sygeplejersken lærer sig det medicinske sprog – så lærer de også at se og overse væsentlige dele af hvad patienten er og har brug for.
12.45 – 13.45	Frokost	
13.45 – 15.00	Workshops 1. – 4.	
15.00 – 15.30	Kaffepause og udlevering af nøgler	
15.30 – 16.45	Workshops gentaget	

Torsdag den 12. juni 2025 "Ordet skaber, hvad det nævner"

Tid	Indhold	Oplægsholder
	<p>1. "Compassion - fordi livet er hårdt"</p> <p>v. Dorit Simonsen, tidl. hospicechef på Hospice Djursland & Børne-unge hospice Strandbakkehuset</p>	<p>Det er hårdt at være menneske og ingen mennesker går igennem livet uden at opleve lidelse og modgang i en eller anden form og grad. Det er en del af vores fællesmenneskelige vilkår.</p> <p>Compassion handler om, hvorledes vi forholder os til de fællesmenneskelige vilkår og om at hjælpe både os selv og hinanden til at acceptere både livets vilkår og alle de tanker og følelser, der hører med til at være menneske. Det kræver nærvær og visdom at få indsigt i lidelsen. Mod og omsorg at forholde sig til den og ikke mindst styrke og engagement til at handle på det. Den definition, vi i dag anvender på Compassion, tager udgangspunkt i psykolog og professor Paul Gilberts mangeårige arbejde med compassionsfokuseret terapi.</p> <p>Compassion defineres som: En åbenhed overfor egen og andres lidelse - samt et dybtfølt ønske om både at lindre og forebygge. Det giver derfor god mening, at arbejde med compassion indenfor den palliative omsorg, hvor der findes høj grad af lidelse blandt patienter og pårørende og ikke at forglemme også lidelse blandt de medarbejdere, som har valgt at arbejde tæt på lidelse.</p> <p>I workshoppen vil du få indsigt i begreberne Compassion og Self-compassion. Indsigt i hvorfor og hvordan vi på Hospice Djursland og Strandbakkehuset har arbejdet med compassion og self-compassion, og hvad medarbejderen har fået ud af det. Samt hvad du selv kan gøre og evt. arbejde videre med på din arbejdsplads.</p>
	<p>2. "Samtalen som nødvendigt udgangspunkt for medmenneskelighed i sundhedsvæsenet"</p> <p>v. Kristoffer Marså, overlæge på Steno Diabetes Center Copenhagen</p>	<p>Skal vi i sundhedsvæsenet finde en ny, eller genfinde en tabt, medmenneskelighed?</p> <p>- og hvorfor vi bør frygte baderoboter og krammesæler.</p>
	<p>3. "Find ordene til det eksistentielle – eksempler fra forskning og klinisk praksis"</p> <p>v. Nina Rottmann, lektor, psykolog, Institut for Psykologi, Syddansk Universitet og Heidi Bergenholtz, lektor i basal palliation ved REHPA og Sjællands Universitets-hospital, ph.d</p>	<p>På denne workshop vil du blive præsenteret for forskningsresultater, om hvordan vi taler om døden og palliativ indsats i klinisk praksis. Du vil også få mulighed for at dykke ned i, hvad der giver livet mening, og hvordan vi kan støtte mennesker i at finde deres egne kilder til mening. Gennem praktiske øvelser med 'Kilder til mening-kortmetoden' vil du blive introduceret til, hvordan du kan initiere samtaler om eksistentielle temaer og udforske kilder til mening i et struktureret format.</p>

Torsdag den 12. juni 2025 "Ordet skaber, hvad det nævner"

Tid	Indhold	Oplægsholder
	4. "Vejen til paradiset – om død og begravelse af muslimer i Danmark" v. Helle Lykke Nielsen Lektor, Det Humanistiske Fakultet, Institut for Kultur- og Sprogvidenskaber, Center for Mellemøststudier	Død og begravelse er stærkt ritualiseret i islam, både når det gælder den fysiske håndtering af afdøde og den sproglige italesættelse af "vejen til det hinsides". Hvad er det for et billede, de religiøse tekster tegner af "vejen til paradiset", og hvad sker der, når denne religiøse sprogbrug møder praksis, fx i en ikke-muslimsk sammenhæng som den danske? Med udgangspunkt i islam som et forestillet fællesskab, der binder muslimer sammen på tværs af kulturelle og sociale skel, diskuteres disse spørgsmål og sammenholdes derefter med de moralske, etiske og almene eksistentielle overvejelser, der også farver den enkeltes muslims livshistorie.
17.00 – 17.30	Generalforsamling	
17.30 – 18.45	Pause	
18.45 – 19.45	"Du skaber det, du siger" v. Adrian Hughes, journalist, vært på flere programmer på DR, DRK og P1 som Smagsdommerne, Kunstquiz og Klog på sprog	Hvad siger vi, når vi beklager, at et nært familiemedlem har "tabt kampen mod kræft"? At ord skaber virkelighed er udgangspunktet for DR P1's Klog på Sprog, som Adrian Hughes har beværtet siden 2017. De ord, vi bruger om et emne og et fænomen, siger mindst lige så meget om de ting, ordene beskriver, som de siger om den, der bruger ordet. Når vi f.eks. vælger at italesætte et kræftforløb som en kamp med vindere og tabere har vi også vinklet behandlingen og patientens ansvar og forhold til den. Betyder kamp-metaforen at de, som dør af deres kræftsygdom, var tabere, svage, dårlige kæmpere eller bare ikke psykisk kunne mønstre en stærk nok livsvilje til at vinde over denne underligt anonyme modstander? Ville de have overlevet, hvis de havde været livskraftige og stærke nok? Andre kunne sige, at det også kræver en styrke og livsvilje at afvise hård kemobehandling, hvis patienten skønner, at de sidste måneder af livet på den måde bliver for hårde. Selv døden bliver også udsat for omskrivninger, som skal gøre den så mild og yndig som muligt. Den døde er henholdsvis gået bort, sovet stille ind, var mæt af dage, gået hinsides, har mødt sin skaber; nogen kan finde på at sige, at den døde er et bedre sted nu, eller at himmelen har fået en ny stjerne. Værst af alle udsagn er muligvis talemåden "Herren altid tager de bedste"; hvad siger det om os, der fik lov at blive tilbage? Adrian Hughes causerer frit en times tid over de virkeligheder, som ord kan fremmane.
20.00	Festmiddag	

Fredag den 13. juni 2025 "Ordet skaber, hvad det nævner"

Tid	Indhold	Oplægsholder
7.30 – 9.00	Morgenmad og aflevering af nøgler	
9.00 – 9.10	Godmorgen	
9.10 – 12.15	Stemmer i palliation 4 korte oplæg og efterfølgende debat	
	09.10 – 09.30: Elisabeth Rokkjær Hammer, hospitalspræst ved Palliativt Tem og Børne- og Unge Palliativt Team, OUH	<i>Hun (præsten) kom med et sprog, hvorpå vi kunne tale om det, vi ellers ikke kunne tale om. (Sagt af far til døende barn)</i> Citatet her dækker over den erfaring, at når vi selv eller vore kære er ramt af uhelbredelig sygdom, så har vi brug for, at der tales med os på flere sprog. Mennesket er uanset alder ifølge Søren Kierkegaard udstyret med ånd, og vi har derfor brug for, at der tales med os på et eksistentielt-åndeligt sprog. Men hvad er et eksistentielt-åndeligt sprog, og har det tendens til at blive skubbet ud til fordel for et mere naturvidenskabeligt og medicinsk sprog?
	09.40 – 10.00: Mogens Grønvold Professor, Afdeling for Sundhedstjenesteforskning, Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet	Redskaber i palliation, med fokus på PRO-palliation: Hvordan kan de ses i lyset af "Ordet skaber, hvad det nævner". Hvad spørger de om og hvorfor? Kan de bringe patienten ind i den kliniske verden? Hvad kan man forvente (og hvad kan man ikke forvente) af standardiserede, lukkede spørgsmål og svar? Hvad beretter patienter om at blive spurgt og svare?
	10.00 – 10.20: Birthe Markfoged Hospicechef Hospice Limfjord	"Når lidelsen er stor, bliver stemmen lille" Hvordan lytter vi med hjertet? Hvordan høres det, vi hører? Hvilket sprog er med til at forme den kommunikation, som bliver vanskelig, når færdigheder forsvinder og, afmagt og sorg er vilkårene.
	10.20 – 10.40: Anne Kløvedal, foredragsholder og forfatter til bogen "Ingenmandsland – om afmagt og kærlighed"	Et års indlæggelse sammen med sit kræftsyge barn giver tid og mulighed for refleksion over, hvordan ORD bruges i den faktabaserede verden, man ufrivilligt bliver en del af. ORD kan forføre både afsenderen og modtageren til at tro, at vi taler om facts. Fagsprog kan bruges til magt og distance, men det kan også afsløre usikkerhed. Som patient og pårørende aflæser vi meget mere, end I aner.
	10.40 - 11.00 Kort pause	
	11.00 – 12.15 Debat mellem paneldeltagerne og tilhørerne Moderator: Helle Timm, Seniorforsker UCSF, professor SDU, aff. Professor Færøernes Universitet, ph.d.	
12.15 – 13.15	Frokost	

Fredag den 13. juni 2025 "Ordet skaber, hvad det nævner"

Tid	Indhold	Oplægsholder
13.15 – 14.30	4 parallelle workshops	
Parallelle workshops	1. "Hvor blev skylden af?" v. Elisabeth Rokkjær Hammer, hospitalspræst ved Palliativt Tem og Børne- og Unge Palliativt Team, OUH og Ole Raakjær, Lektor i sjælesorg, Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter	"Man skal vel ikke gå rundt at føle skyld!" Sådan sagde en sygeplejerske til en af os for nogle år siden. Det synes at være en tidstypisk kommentar. Skylden er blevet hjemløs. Skyldfølelse er noget, man skal hjælpes af med. Men måske er vi blevet for dårlige til at skelne mellem skyld i betydningen årsag og så skyldfølelse, som naturligvis godt kan have en objektiv grund, men ofte er et dække over sorg, fortvivlelse eller vrede. Er man skyldig i betydningen årsag, er det meget lidt hjælpsomt, at nogen fortæller en, at man ikke er det, at det ikke er ens skyld. Det opleves som om man ikke bliver hørt. I et kristent univers (eller sammenhæng) er skyld et vilkår i tilværelsen, man ikke kan undgå. Skyld er et udtryk for betydning, og skylden kan angres og tilgives. Sessionen undersøger skyldens anatomi, og ser på, hvad en kristen tankegang kan bidrage med i kontakten med patienten
	2. 'En længsel i solmørke hjerter mod handling og tale og sang' – om samhandling, sprog og musik i palliationen. v. Hugo Jensen, musikterapeut, Diakonissestiftelsen hospice	De to linjer citeret fra Lisbeth Smedegaard Andersens sang 'Du spør mig om håbet' nævner handling og tale og sang. Sange har ord, som vi måske kan spejle os i. Men musik kan også være nonverbalt og rumme dimensioner, der ikke kan indkredses af det verbale sprog. Hvordan taler vi om og dokumenterer værdien eller effekten af det ordløse? I dette seminar foldes perspektiver ud på musikkens muligheder for at være eller give udtryk for følelser. Hugo Jensen, der i 2017 blev ansat som den første musikterapeut på Diakonissestiftelsens hospice, fortæller om processen med at bringe musikken i spil. Og om at skabe sprog for - og fokus på - også andre faggruppers anvendelse af musik og musikmedicin.
	3. "Kan ord skabe omsorg? Sprog og relationer i familier, hvor en forælder har kræft" v. Maiken Langhoff Kidholm, sygeplejerske og ph.d.-studerende ved Forskningsenheden for Almen praksis, Syddansk Universitet.	Med udgangspunkt i resultater fra det igangværende ph.d.-projekt <i>Families in the face of serious illness: values, function and health in families coping with parental cancer</i> , vil denne workshop udforske sproget betydning for familiers sundhed og funktion, når en forælder har kræft – i familier med hjemme- eller udeboende børn og unge. Vi vil diskutere, hvordan sproget kan styrke eller udfordre i familier, hvis tilværelse er præget af en forælders, en partners eller egen kræftsygdom, belyse centrale opmærksomhedspunkter fremhævet i interviews med familiemedlemmer berørte af kræft samt give et indblik i, hvordan sundhedsprofessionelle kan støtte familier i at navigere i hverdagen med alvorlig sygdom.

Fredag den 13. juni 2025 "Ordet skaber, hvad det nævner"

Tid	Indhold	Oplægsholder
	4. Palliativ omsorg til mennesker med alvorlig ruslidelse v. Linn Råmunddal Avdelingsleder, Frelsesarmeens Gatehospital Oslo	Frelsesarmeen Gatehospital i Oslo tilbyr palliativ omsorg til mennesker med alvorlig ruslidelse, og har utviklet en tilnærming som tar høyde for de unike behovene denne pasientgruppen har i livets siste fase. Mange av pasientene har erfart diskriminering i helsevesenet og møter derfor behandlingssystemet med lav tillit. Derfor er det avgjørende å møte disse pasientene med faglighet, respekt og varme, som grunnlag for å bygge tillit og gi god omsorg. Pasientene har ofte spesifikke behov knyttet til smertelindring, både fysiske og psykiske. Fysiske smerter krever ofte høye doser smertestillende, mens den psykiske smerten og uroen kan være betydelig og kreve både medisiner, kompetanse og tilstedeværelse. Gatehospitalets helhetlige tilnærming til palliativ behandling for mennesker med alvorlig ruslidelse fremmer en respektfull og individtilpasset omsorgsmodell, og understreker hvordan tverrfaglig samarbeid kan forbedre livskvaliteten for denne utsatte pasientgruppen i deres siste fase av livet.
14.30 – 14.45	Kaffepause	
14.45 – 15.15	Blomsterne faller – en sangcyklus om sorg og håb (uddrag) v. Magnus Hjorth, komponist og pianist Magnus er blevet kaldt en af nordens lysende pianobegavelse inden for det rytmiske felt og står bag mange trioudgivelser i eget navn. Marie-Louise Ravensberg, lyriker og oplæser Marie-Louise har flere romanudgivelser bag sig, suppleret med sange og salmer. Sanne Graulund, sanger Sanne Graulund er en meget anerkendt sanger, sangskriver og komponist med talrige udgivelser.	Værket et fælles projekt mellem forfatter og lyriker Marie-Louise Ravensberg og komponist og pianist Magnus Hjorth og består af både digte, der læses op, og sange, der synges. Musikken afspejler dobbeltheden i sorgen. Både en styrke og en skrøbelighed. Den understreger vekselsangen mellem den afdøde og den efterladte. I musikken vil vi tydeligt vise det æteriske i den afdøde og tyngden i den efterladte. Den efterladte har sorgens håbløshed som grundakkord, og den afdøde bliver brugt som et medium for trøstens tonalitet. Genren i musikken ligger inden for den nordiske, klassiske, lyse korttradition med noter af både jazz og visevemod.
15.20 -15.25	Farvel og tak	Ole Raakjær, formand